

LJUBLJANSKI ČASNIK.

St. 9.

V petik 31. Prosenca

1851.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku *Jožefu Blazniku* 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, kateri more po novi postavi frankiran biti.

Nevradni del.

Kako se pred očitnimi sodbami obnašati.

(Posebno kmetiškim ljudem v poduk.)

(N.) Ena naj večjih, sploh z veseljem sprejetih dobrot, ki smo jih po novih postavah zadobili, so očitne sodbe. Zakaj da se smejo take sodbe ena naj večjih dobrot med novimi naredbami imenovati, je bilo ob kratkem v tem listu že razloženo. Drugo pot obljubimo to reč obširneje razjasniti. Danes smo se namenili posebno našim spoštovanim kmetom le ob kratkem in prav po domače napisati, kako se pred očitnimi sodbami obnašati. Že več kot enkrat smo namreč vidili in slišali, kako nerodno se nekteri človek, bodi si priča ali zatoženec, pred takimi sodbami v pričo množice poslušavcev véde, tako da marsikoga nehotoma smeh posili. Zapametite si tedaj tole:

1. Vsak, ki je pred tako sodbo povabljen ali poklican, bodi si priča ali zatoženec, naj pride snažno oblečen. Memo gredé povemo, da mora slehern o pravem času, to je ob ravno tisti uri, kot mu je bilo zapovedano v sodnijo priti in se s pismenim povabilom ali poveljem oglasiti; drugači mu bo po postavi kazen v denarjih (od 5 do 50 goldinarjev) naložena, ako se ne skaže, da mu ni bilo zavoljo bolezní ali kakšne druge silne zapreke kratko in malo moč priti. Ako tega verjetno ne skaže, in ako se je morala morebiti obravnava celó na drug dan predložiti, ker se ni mogla brez njega goditi, bo moral poverh še tudi stroške za prvo zastoj pripravljeno obravnavo plačati. Boljše je tedaj malo popred kot pa pozneje priti. Kdor je za pričo povabljen, naj toliko rajši pričat pride, ker bo po novi postavi za zamudo, ako tirja, dobro plačan. Daljne priče dobijo za vsako miljo pota za sem in tje 15 krajcarjev. Terdovratnika bodo po postavi s silo pripeljali. S pokorsino to sramoto lahko vsak od sebe odverne. Ako zatoženec ne pride, se zna pravda tudi brez njega obravnati. Škoda, ki bi jo bil morebiti pričujoč in govorivši od sebe odbil, naj samemu sebi pripíše.

2. Slehern naj pristopi iz dolžnega spoštovanja do sodnije ne le snažno (čedno) napravljen, ampak tudi spodobno, da se mu ne bodo gledavci posmehovali.

3. Bodi priča ali tožnik, ali zatoženec, kedar koli te sodnik, ali pa predsednik (to je tisti gospod, ki obravnavo viža) kaj popraša, moraš vstati in stoje odgovarjati; sicer smeš sedeti. Tudi državnemu pravdniku, to je cesarjemu namestniku pri takih pravnih in zagovornikom veleva postava, stojé govoriti, de tako svoje spoštovanje do sodnije pokažejo.

4. Odgovarjaj razločno (zastopno), da te bodo lahko vsi sodniki in vsi drugi gospodje, ki imajo kaj pri pravdi opraviti, in poslušavci natanko in popolnoma umeli; sicer vtigne še kdo kaj preslišati, kar bi tebi ali zatožencu (ako si priča) zlo pomagalo. Govori pa spodobno, to je brez mahanja z rokami, brez

pridušanja, brez kletve, brez sramotenja ali zmerjanja svojega nasprotnika, ker ti vse to nič ne pomaga. Zavoljo pridušanja, ropotanja z nogami itd. ti ne bodo sodniki, porotniki in prišežni moške in drugi gospodje nič bolj verjeli, ako svoje nedolžnosti drugači ne skažeš. Neotesanega razsajavca pa ima pri okrajnih sodnijah sodnik, pri drugih pa predsednik pravico iz sodivnice odpeljati dati, ako je bilo svarjenje zastoj.

Tožnik, zatoženec in priče smejo pri očitnih obravnava le takrat govoriti, kedar so prašani; sicer pa morajo molčati. Tisti, kateri izmed njih je ravno izpraševan, mora odgovarjati; nobeden drug se ne sme vmes vtikati in mu v besedo segati, ko bi tu še tako lažljivo govoril, dokler komu sodnik, ali pri zbornih sodbah predsednik govoriti ne reče. Najpred pove eden, kar je bil vprašan, od konca do kraja, za njim drugi, nato tretji itd. Ko bi vsi križem govorili, kot v kakšni kerčmi, to bi bil lep somenj; gromečega Boga bi človek ne slišal, kako pa kdo kaj umel. In ravno tega, da bi lepo za versto, kedar bodo prašani, govorili, dovolj zatrobili nismo v stanu, kar iz lastne skušnje vemo.

Komaj se zatoženec pripovedovaje dogodbo kaj zlaže, mu priča naglo besedo pobije, na ves glas kričaje: „Ni res, lažeš tepec; tako in tako se je zgodilo“. Predsednik posvari pričo, da naj le molči, dokler je ne bo vprašal, da bo ona že potem povedala, kakor ona ve, kedar ravno izpraševani izgovori. Priča obljubi, to storiti, ali komaj se zatoženec drugači kaj zlaže, se prec spozabi in se začne vnovič in tretjič vmes vtikati ter ga z lažnivcem, tepecem itd. pitati.

Ravno tako se vtikuje in sega v besedo tožnik zatožencu, ali zatoženec priči, dokler nazadnje sodnik ali predsednik tistega prav ostro ne posvari, kateri ob pravem času ne govori in tako nered dela. Že marsikterega poštenega tožnika, pošteno pričo je bilo sram potem. — Če malopridnež še tako kvasi; če ti še tako nesramne reči po nedolžnem pritikuje; če te z nevem kakšnimi nadevki pita (kar mu pa bo — namreč nespodobno pitanje z nadevki — prec prepovedano): molči, dokler náte versta govoriti ne pride. Ne togóti se zavoljo tega, ako si nedolžen; takim hudobnežem se nič ne verjame, česar ne dokažejo. Tvoje poštenje ni tedaj po njegovih lažeh, zmišljevah in nadevkih ne trohice zmanjšano. (Dalje sledi.)

Kaj je avstrijska domoljubnost?

(Dalje.)

II.

Povsod se najde v vsih deželah, de moške, ki se hočejo k viši stopnji izobraženosti povzdigniti nobene umetnosti tako ne preišljujejo in se je ne učé kakor dogodivščine dežele, kateri so kakor državljani prišteti. Dogodivščina, to je popis imenitnih dogodb, je, po besedi slavniga rimca: mati umnosti, in vir pametniga obnašanja. Če vsaciga dobriga člo-

veka že zlo zveseli spomin na drago domovino, ako se spomne kraja, kjer mu je prvi žark božjiga sonca zasvetil, hiše očetove, kjer je njegova zibel stala. Koliko bolj vzdigne serce umniga dorašeniga moža, kadar sliši ali bere imenitne dela, zavolj katerih so naši očetje sloveli, — ponosno ptujcu pravi: Tudi mene je ta zemlja rodila.

Tudi mi Avstrijanci se po pravici z svojo domovine hvalimo. — Opomnimo pa tukaj, de, ako se v naših sostavkih od domovine govori, ne mislimo na posamesne kronovine Koroško, Štajersko, Krajnsko itd., (naj tudi drugi v tavnim pomenu besedo sprejmejo), ampak vesoljno nerazdeljivo avstrijsko samovladijo, kakor jo vladbina vstava 4. sušca 1849 oznani. Na svetu se vse spreminja, tedaj so tudi kronovine cesarstva mnogotere premembe doživele, dokler jih je objela slavna avstrijska krona. Morebiti bo katerimu bravcu teh listov ljubo zvediti, kako je naša država od zlo majhniga začetka do zdajne imenitne velikosti zrasla, bomo tedaj prav v kratkim z nekterimi versticami avstrijsko zgodovino pretresli, kolikov nam silno omejeni prostor našiga časopisa dopusti.

Pred več ko deset sto letmi, ko je Karol velki, kralj Frankov in potem nemško-rimski cesar gospodaril, so Avari, silno divje ljudstvo iz Azije po zdajni ogerski deželi do Dunaja in še dalj v nemško s strašnimi kervotočnimi trumami razsajali, stare in mlade ljudi pobijali, mesta in vasi požigali. On jih je premagal daleč nazaj zapodil in je v brambo novega napada vstvaril avstrijsko marko iz pridobljene dežele, tako imenovano, ker proti izhodu sonca Nemcam leži (marca orientalis). — Čez nekaj časa perderejo pa iz Azije na novo Ogrí in strašno razgrajajo, dokler jih cesar Oto I. premaga, si avstrijsko marko osvoji, in v terdnejši bran nemške naselnike pokliče. Cesar Oto II. je leta 983 grofa Leopolda iz Babenberškiga roda za markgrafa izvolil, kteriga nasledniki so do smerti zadniga grofa Friderika II. v tisti deželi sloveli.

Ko on leta 1246 junaško v vojski zoper Ogré pade, je Otokar česki kralj avstrijsko nadvojvodstvo, štajarsko, Krajnsko in Koroško svoji oblasti podvergel, in mogočno roko čez vse te kronovine stegnil.

V letu 1273 so nemški knezi slavniga habsburgskiga grofa Rudolfa I. za nemško-rimskiga cesarja izvolili, on je Otokarja premagal; te dežele pridobil in jim svoje sinove kakor vojvode za vladarje dal. Pet sto let so nemški knezi si cesarje iz slavniga avstrijsko-habsburgskiga roda volili, večidel imenitne viteze, ki bodo vekomaj pri vnukih sloveli. Kakor se za slavo nemškiga cesarstva netrudno poganjajo, tako pa tudi razširjanja lastne rodovitne oblasti ne pozabijo. Vunder jim celi svet v pričo stoji, de niso ne ene dežele po krivim, ampak večidel po možitvi ali ženitvi pridobili. Tako je rimsko-nemški cesar Ferdinand I. po ženitvi z kraljico Ano, ogersko in česko kraljestvo svojim poprejnim kronovinam pridružil. Nadvojvoda Rudolf IV. je

že leta 1363 po pogodbi Tirolsko pridobil, on se je tudi prvi vojvoda naše krajske dežele imenoval.

Po srečno dokončanih vojskah z Turkami in Francozi, se je moč in oblast habsburgskih knezov zlo razširila. — Cesarica Marija Terezija je za blagor in srečo svojih lastnih dežel v vsih zadevah neizrečeno skerbela in storila. — Prve leta njenega vladanja so se skoro vsi kralji Evrope proti nji vzdignuli, in so hotli avstrijske dežele med se deliti — ona pa se jim je prav po junaško v bran postavila, jih je z podporo zvestih podložnikov premagala. Zvestoba je terdna skala, katero morja šumeči valovi podreti ne zamorejo. — Marije Terezije imenitni od cele Evrope zavolj dobrote serca in razsvitljeniga duha časten Jozef II., je od slovesne matere pričete ustave dopolniti in vpeljati se trudil; žali bog, de je za srečo Avstrije premalo časa derzavno veslo v rokah imel. Njegoviga brata Leopolda II. sin Franc II. je leta 1792 vladajo Nemškiga in Avstrije prevzel. On je bil zadnji nemško-rimski cesar, to cesarstvo se je razderlo, tedaj je to krono pustil, in se je leta 1804 dedniga cesarja avstrijske države celi Evropi naznanil. — Tri in štirideset let je Avstrijo vladal. Pri njem se še bolj, ko pri Marii Terezii skaže, kaj zvesta ljubezin ljudstva zamore. Trikrat so sovražne straže do serca države priderle, dvakrat so Francozi poglavitno mesto cesarstva z silno močjo obsedli, Avstrija ni padla, — zvesti sinovi matere v revi ne pozabijo. V vekomaj bo slavno vnukam leto 1809. Z armado polovice Evrope, z 500,000 vojšaki in nar dokkušeni vojvodi se nepremagljivo imenovan cesar Napoleon vzdigne in Francu vojsko napove. — Serce nam poka, ko beremo, kako so se očetje naši obnašali. Mladenci zapuste šole, kmeti polje, gospodi kanclije, vse orožje zgrabijo in pod bandero hité, pod eno bandero avstrijsko černo-rumeno. — Takrat se ni slišalo, ko v naših časih: jaz sim Nemec, jaz sim Slovan, jaz sim Madjar, ni bilo najti družih ko Avstrijancov. Boj 21. in 22. vel. travna je pričal nepremagljivost zedinjenih naših vojšakov. Ko so se leto 1810 v Parizu pri cesarskim dvoru čudili, zakaj Napoleon ni avstrijskiga cesarstva popolnoma razdelil, jim odgovori: Tihomolčite vi, ki Avstrijancov pri Asparnu vidili niste. Po razglasu iz Dunaja 15. vel. serpana je na znanje dal, de avstrijskiga cesarstva več ni, in je Ogrer povabil, si lastniga kralja izvoliti. — Ali se je le edin človek na Ogerskim najdel, ki bi bil ta izklic vbogal — zgodbe kažejo, de ne — žali bog, de se je v štirideset letih vse tako spremenilo.

Koristno bo tedaj, na imenitne dela očetov naših v letu 1809 se ozirati, kako so se poganjali, kaj so terpeli za slavo, in ko je hudi vihar nesreče pihal, za očetje drage avstrijske domovine in miliga cesarja očeta Franca. — Drugiga ne pristavim, kakor: Posnemujmo jih.

(Dalje sledi.)

Austrijsko cesarstvo.

Krajska.

Ljubljana. Sodniška obravnava pri sodni ljubljanske okolice:

Pričijoči:

c. k. kantonski sodnik Heinricher, namestnik derzavniga zastopnika Vidic, priseženi vodja zapisnika Ložar:

zatoženi Matija Kastelic,
priča Jozef Zdražba,
„ Jernej Zdražba,
„ Matija Modic,
„ Martin Uršič.

Zatožen je Matija Kastelic iz Studenca, 18 let star, katolske vere, neoženjen, ki se ne peča z nobenim gotovim rokodelstvom, de je voz Gregorja Jamnika, pri katerem se derži, vzela, in poldrugi seženj derv, ki so ležale pod kozlicam Jozefa Kraljiča, dvakrat naložil in jih peljal na prodajišo na Studenec, in de jih je drugi dan za 3 gold. in 20 kr. Jerneju Zdražbatu prodal.

Bil je že dvakrat sodniško kaznovan, enkrat zavolj pretepa in v drugo zavolj tatvine. Takrat sta ga na povelje župana iz Studenca dva žandarja 30. decembra 1850 po noči ob enajstih prijela in c. k. sodništvu ljubljanske okolice v preiskovanje izročila. Imenovani župan sam je kantonskemu sodništvu naznanil, de je izročil Matija Kastelic pol drugi seženj derv Jozefu Kraljiču spod kozelca ukradel in naročil, de naj se zavolj tega kaznuje.

Zatoženi vse obstoji. — Jozef Zdražba je na sveti večer zapazil, de je nekdo derva spod kozelca uzela, ki so že 10 dni pod njim ležale, in ko je vidil, de jih Jernej Zdražba v čoln naklada, ga prime, ki jih mu tudi nazaj da.

Martin Uršič od nobene reči nič ne ve.

Jernej Zdražba, 76 let star, iz Studenca, še nikdar kaznovan, pove, de je vtorik pred Božičem Matija Kastelic k njemu prišel in mu derva na prodaj ponujal. Dal mu je zanje 3 gold. in 20 kr., ker jih je bilo nekaj manj kakor poldrugi seženj, in zraven pristavi, de prodajaveca ni poznal.

Matija Modic pravi, de se derva sploh seženj po 3 gold. 40 kr. ali 4 goldinarje na Studencu plačujejo.

Na predlog namestnika derzavniga zastopnika sklene sodniško sledečo.

S o d b o:

Matija Kastelic, 18 let star, neoženjen iz Studenca se je zoper postavo lastninske varnosti po §. 210 kazenskiga zakonika II. dela, in Jernej Zdražba, 76 let star, iz Studenca zoper postavo lastninske varnosti po §. 224 kazenskiga zakonika II. dela pregrešil, ker je sumljivo blago kupoval, in obsodi se Matija Kastelic, glede na okoljšine, de je tatvino s posebno zvižaco doprinesel in de je bil že enkrat zavolj tatvine kaznovan, akoravno so njegova mladost, ker se ni dvajset let star, slabo izrejenje in to, de se je storjena škoda večidel povernila, zljajšljive okoljšine, 14 dni v zapor, kjer se ima dvakrat na teden postiti; Jerneju Zdražba se pa naloži v kazni 5 gold. za ubožnico Izanske fare odrajtati in obravnavne stroške in solidum plačati.

V z r o k i.

Matija Kastelic je obstal, de je derva Jozefa Zdražba po noči na voz naložil in jih drugi dan Jerneju Zdražba, kar tudi ta potrdi, za 3 gold. in 20 kr. prodal, akoravno jih je bilo pol drug seženj, ko po pričevanju gospoda župana iz Studenca, Matija Modica seženj derv na mestu 3 gold. in 40 kr. do 4 gold. velja. Jernej Zdražba bi bil toraj imel zapaziti, de so derva ukradene, ker so predober kup in ker kakor pravi, prodajaveca ni poznal.

Potem se je obdolženima povedalo, de imata po §. 465 kazenskiga pravdniga reda pravico se naprej pritožiti, in tako se je obravnavala končala.

Avstrijska.

Na Dunaju je bil 26. januarja dr. Seiler za mestniga župana zvoljen.

Horvaška.

V „Večerni list“ se piše iz Turnave na Češkem:

Ne morem se zderžati, de bi graničarov v misel ne vzel, de tudi tukaj po deželi boljšo

misel od njih zbudim. Strah in groza sta pred njimi šla, in pravlica, de so hudobni, zvit in Bog ve kaj vse, je naše mestnjane zlo prestrašila, tako celo, de so skerbno nad svojimi hišami čuvali, de bi se kaj prederznih rok graničarov ne dotaknulo. Ta strah je se več postal, ko ste dve kompaniji v mestu in štir v njegovo okolico prišle, tako de je bilo mesto popolnoma od njih obdano. Ni lepših in gorskih postav v naši armadi. Komaj pa je stopil kak graničar v hišo, ko se je tudi že vsak prepričal, de so graničari vsi drugi ljudje kakor Slovanam sovražni časopisi od njih pripovedujejo. Graničar je stopil krotak v hišo, dvorljiv z prošnjo, ako ga hoče hišni gospodar pod streho vzeti, on je popred prašal, al sme to ali uno storiti, z eno besedo, on se je vse drugači zaderžal kakor vojaki tistih polkov, ki so bili popred pri nas. On se je vsakbart spodobno zahvalil za prijeto jed, je prašal, koliko je dolžan, brez de bi bil hotel zapovedati, kar se, žali Bog, sicer večidel godi. V pivnicah niso vojaki nikake nespo- dobnosti storili, k večim, ako jih je nekoliko skupej sedelo in se pogovarjalo, kaj je kdo v vojski doživel, in so se veselili, de jim je spet dovoljeno se na dom povernuti. Ako je vojak svoj hleb kruha dobil, ga je nesel hišnemu gospodarju rekoč: „To je tvoje, gospodar, ti mi daš jesti, jej tudi tukaj z mano“ in tudi nobeniga plačila za kruh ni hotel vzeti. Len ni le eden bil, nasproti je prosil vsak, ker je stanoval, da mu dajo kaj delati. Graničari so delali za hišne potrebe in druge rokodelstva, vsak je delal. Nikdar nismo vidili boljših častnikov, bili so vedno prijazni, postrežljivi, ljudoljubni in nikdar sirovi in prevzetni. Komaj je dan preteklo, ko jih že nobeden mestljan ni mogel prehvaliti, kaki vojaki de so, in de bi take rad celo leto pod svojo streho imel. Pa oni so bili pri nas le malo dni, pet dni po prihodu so se že spet napotili v svojo domovino. 7. t. m. ob 8. zjutraj so prišli graničari, ki se krog mesta stali, od svojih gospodarjev spremljeni v naše mesto, kjer se je celi bataljon na tergu zbral in k odhodu pripravil. Muzika našiga strelskiga društva, od mestnjanov naprosena, jih je spremila nekoliko od mesta. Nikdar se ni vidilo, de bi bilo več ljudi vojake spremilo, kdor je le mogel, jih je spremil, akoravno je bil velik sneg in hud mraz. Tukaj smo spet čuli navdušeni klic: „Živio“. Poveljnik sam je z serčnim „Živio mesto Turnavo“ pozdravil, in za njim celi bataljon. Graničari niso peli narodnih pesem in marsikterimu zmed njih in zmed nas se je solza po licu uderla, de se moramo ločiti. Še to moram opomniti, de so graničari na svetih treh kraljev dan v Rohoscu narodni ples h goslam igrali. Dolgo še bo spomin, na vas, bratje graničari, v naših sercih ostal z prepričanjem, de je laž, kar sovražniki slovanstva od vsaciga Slavena pripovedujejo.

Dalmacija.

Po naredbi visociga ministerstva uka se bo v Zadru pravdoslovska naprava po tisti osnovi, kakor so se c. k. akademije pravdoslovne na Ogerskem v letu 1850 vstanovile.

* Dalmacija ima 222 štirjaških milj, po popisaniu leta 1849 ima 422,334 prebivavcov, 339,449 rimsko-katolske, 865 gerško-katolske, 84,602 gerške, 391 judovske vere, in 27 jih je protestantov. Nove občine se še niso vstanovile. Zdaj stori 744 v deželi obstoječih dačnih občin 90 političkih občin. Razun tega je dežela v 12 vojaških okrogov razdeljena, vsak okrog ima spet nekoliko sodniških kantonov. V Dalmaciji je 16. polk žandarmerije v službi, vsih skupej je žandarjev 539, ki imajo 157 konj. Cest je v tej kronovini 7 in sicer 1. vojaška cesta, ki deželo

po celej dolgosti dežele od Horvaškiga do Albanie derži, 2. primorska cesta, ki 25 milj daleč gre, Začne se pri Zadru in konča v Al-mizi, 3. velbitiška cesta, ki 7 $\frac{1}{2}$ milje daleč gre, 4. kupčijska cesta, ki 8 $\frac{3}{4}$ milje daleč derži, 5. karvanska cesta, ki derži od Belibrega 5 $\frac{3}{4}$ milje, 6. karavanska dubrovniska cesta, ki je pa le eno miljo dolga in 7. cesta v Černogoro, ki je dolga 2855 seznjev, se pri Kotaru začne in do meje črnogorske derži. V Dalmaciji izhajajo dva vladna deželna časopisa „Glasnik dalmatinski“ in „Osservatore dalmato“, prvi dvakrat in poslednji štirikrat na teden.

Česka.

24. januarja zjutraj so obsojone, ki so bili mesca maja zaperti, po železnici v Pardubic peljali.

Moravska.

C. k. moravsko-sileska kmetijska družba je razpisala darilo z 300 gold. za spisanje podučne knjige, ki ima zapopasti naj manj 15 pol, ki se bo mladosti na kmetih v roke dala. Pisana mora biti prav po domače.

Slovaška.

Iz gômörske županije se piše v „Slov. nov.“, de se slovaški učeni in izobraženi ljudje na vso moč prizadevajo, de bi ljudstvo tiste pravice, ki so mu v vstavi zagotovljene, zadobilo. Več čisto slovaških mest je poslalo poslance ministerjalnemu komisarju gospodu Melcerju, ki tirjajo, de bi se taki ljudje, ki se ne znajo z ljudstvom vesti in deželniga jezika ne razumejo, v javne službe ne postavljali. Dopisnik pravi potem, de madjarska stranka vse stori, de bi enakopravnost zaterla, ki Slovakam vedno očita, de nimajo mož, ki bi zamogli vradniške dela opravljati. Dopisnik pravi, de so učeni Slovaki ali brez službe ostali ali pa pod oblast madjarskih vradnikov prišli. Ker je dozdej vse prizadevanje zastoj ostalo, se bo slovaški narod obrnul z prošnjo, dozdanji pomanjkljivosti v okom priti.

Galicja.

„Zorja Galicka“ naznani, de je rusinska občina v Uhrynowem ljudsko šolo napravila, katero vsak dan 112, v nedeljo pa čez 200 otrok obiše. Učitelju so odločili na leto 245 gold. stanovanje in vert in poverh mu še žita dati. Ravno ta občina je že preteklo leto občinsko žitnico napravilo, v kateri je že zdaj 331 korcov razne sorte žita.

Ogerska.

V Erlavi je te dni kupce umerl. Malo pred smertjo so ga sinovi prosili, de bi jim povedal, kje de ima denarje zakopane. On odgovori: „Za to je še čas, ker sim pri moči.“ Pa smert ga je prehitela in žalostni sinovi ne vedo, kje ima denarje skrite.

Tuje dežele.

Bosna.

Za poveljnika v Trebinju je Omer paša Adan bega Refulbégovića izvolil.

Prebivavci Trebinja so noviga bosniškiga vezirja prav lepo sprejeli, in zavolj tega je Omer paša v pismu na poveljnika tega mesta rekel, de je zlo zadovoljen.

Kavas paša je z nekterimi vstajniki poskusil v Novisinju živež prebivavcam pobrati; prebivavci pa so ga zapodili. Ali paša je v Stolaču.

* Iz Bosne se piše sred mesca januarja v „Reichsztg.“

Mir je zdaj za toliko vterjen, de se začena misliti na vpeljavo novih deželnih naredb. Akoravno se bo to počasi godilo, ker je toliko zeperstavkov, vendar ni dvomiti, de se bo vse izpeljalo, ker ima deželni poglavar terdno vo-

ljo. On je poklical naj imenitniši iz Sarajeviga in je zapovedal, de naj katolčani, gerki, judi itd. možje zvolijo, ki vživajo zaupanje občine, de jih bodo branili in zanje govorili. Bosna se bo v kajmakamate razdelila, vsak kajmakat bo obsegel deset okrogov. Predstojniki okroga se imenujejo Mudiri. Odločeni Kajmakamati so: Bihač, Banjaluka, Travnik, Tuzla in Novipazar. Ker prebivavcam ni zapupati, bodo drugi poglavarji postavljeni, ki niso Bosnjaki, pri tem pa bo to zlo hudo, de taki ljudje ne razumejo slovanskega jezika in de se morajo na tolmača povsod zanesti. Pervi kaimakam je Mustaffa Effendi, dozdejni Kehaja Hairedin pašata, Hadgi Jakup beg, ki pride v Bihač.

V Krajni je upor zoper naprave prevagljiv, akoravno se nič ne sliši od vstaje; na vsako vižo bo še Seraskier, ki je zdaj v Sarajevem, z vojsko moral pred ali pozneji tje odrinuti. Popred bo pa še Hercegovino vredil, kjer se od zadnjiga boja pri Lipetinič več ni zgodilo. Vedno hodijo poslanci, ki prosijo, de bi se Ali paša Stolčević odstavil. Prosili so tudi poslanci, de bi se Hercegovina z Bosno združila, kakor je bila do leta 1832. Vstaja v Mostaru bo morebiti sama ponehala, ker se okrog za okrogam za vlado izreče. Morivci čavšlar aga Seraskieroviga se ujeti. Omer pasa skerbi, de bo svojo armado z živežem preskerbel, ki bo pomoč dobila, de bo o pravem času pripravljena stala. Novica, de je bil Omer paša pri Travniku zmagan, je znajdena, njega še tam bilo ni.

* Iz bosniške meje se piše 18. januarja v „Agr. Ztg.“

Omer paša misli v Banjaluko en oddelk vojakov pod streho spraviti, in zavolj tega je tamošnemu naj bogatejšemu Spahir Ali begu Gjiniću ukazal skerbeti, de se bo 600 hiš pripravilo, kjer bodo vojaki stanovali in de naj se potrebna klaja in kruh pripravi.

S tem poveljem nezadovoljni, so se namenili Turki v Krajni pod vodstvom Ali Kedića, Kadia Kapića, Bajaktara Regića, Dizdara iz Vranograče in Alaga Čatića k vstaji pripravljene Turke v Casinu zbrati, se proti Pridoru napotiti, in namen Omer pašata toliko bolj overati, ker je Ali beg Gjinić naznanil, de je Omer paša zraven tega ukazal, de mora vsaka turška hiša še zraven tega 15 dvajseti v kaznen plačati, ker so se namenili, se vojakam zoperstaviti.

15. t. m. so se Turki v Casinu zbrali, in akoravno so poglavarji zapovedali, de mora od vsake hiše naj manj eden priti, je vendar komaj 1000 mož skupej prišlo, ker se Turki nočejo Omer pašatu ustavljati, ampak ga le prositi, de bi vojakov v Banjaluko ne pripeljal in denarne kazni ne tirjal.

V Vakupu in Varčaru so že 2000 vaganov ječmena za armado Omer pašata skupej spravili; vstajniški poglavarji toraj pravijo, de bodo še veliko več morali plačati, ako se Omer pašatu ne ustavijo.

Na tako vižo se Turki zapeljujejo in k vstaji silijo. Ker si vstajniki ne vedo drugači pomagati, pripovedujejo, de je Omer paša strašen trinog.

Pa taka govorica ne pomaga več mnogo, in le posamezni Turki hodijo v Casin, kjer se mirno derže, in kakor pripovedujejo, se večidel nočejo Omer pašatu ustavljati, je toraj upati, de se bodo kmalo spet domu povernuli.

* Iz bosniške meje se piše 16. januarja v „Agr. Ztg.“

Tri tedne je, kar so se povernuli iz Carigrada v Krajno tihari, ki so bili poslani v stolno mesto z pritožnim listam. Oni so se na tistem brodu pripeljali, kakor Hairedin paša. Kakor pravijo, de niso sicer v Stambulu priložnosti dobili, svoje pritožbe Sultanu izročiti,

ampak nekimu visokimu vradniku, tudi so nek ferman dobili. Po njih prihodu v Krajno so se ljudski zbori sošli v Todorovem in Zasinu, pri teh se je posvetovalo, ali se hoče vesolna Krajna spuntati in proti Sarajevem zoper Omer pašata udariti. Ker sta pa vodja Ale Kedič in Kadia Kapić razdvojena, ker prvi misli, de bi bilo naj boljši, de mirujejo, se ni nič gotoviga sklenilo.

Nekaj dni je že, kar je prislo pismo Omer pašata v Pridor, kteriga zapopadek je sledeči:

Seraskier tirja, de naj se mu vstajniki udajo na podlagi pogodbe, ki so jo v Pridoru preteklo leto sklenili, in de so to storiti, zares pripravljeni, naj pošljejo naj imenitniši možje v Sarajevo poprejšniga poveljnika Hadgy Jakup bega, de ga bodo v Bihač spremili. Ako tega ne store, bo Omer paša z oboroženo roko nanje udaril in tirjanju zadostil.

V Bihaču je posledne dni stranka na noge stopila, ki želi, de bi bil mir, in je sklenila povsod z vlado potegnuti. To so ravno osebni sovražniki poprejšniga pašata Bihača, Mehmed Biščevića, in ker se boje, de bi se Mehmed spet v Bihač za vladarja postavil, sklepajo zvijače. Oni dolže pašata, de je vstajnike, posebno Kadia Kapića z denarjem podperal.

Kdor ve, kako se je Mehmed paša vedno zaderžal, ne bo kaj taciga verjel.

Turki v Bihaču pravijo, de se Omer paša ni zoper Hercegovino dvignul, ampak de je v Travniku in de se pripravlja v Krajno udariti in menijo, de je najpred na Bihač namenil udariti.

Na meji je vse v neredu, in od sodniške in gosposkine oblasti ni duha ne sluha. Vlastnina in življenja človeka sta vedno v večji nevarnosti, in tatvine, ropi, moritve, vse to je kaj navadniga postalo.

Amerika.

Iz Sakramenta se piše: Kje vzamem besedo, nadloge razodeti, ktere je kolera v našem mestu in njega okolici storila? Vse premožni ljudje so mesto zapustili, in bili se dnevi, v kterih ni bilo mogoče za golo zlato delavčev dobiti, de bi bili mertve zagrebli. Sto in sto jih je brez pomoči pomerlo. Zdravnikov, Amerikanov, Francozov, Nemcov, Poljcov, Madjarov ne manjka v Kalifornii. Večidel vsi ozdravljajo in vendar si nič ne prihranijo, akoravno se zlo drago plačujejo. Ako zdravnik bolnika enkrat obiše, rajta 32 dolarjev, v drugo itd. 16 dolarjev, pri težkem porodu 500 dolarjev. Zdaj je bolezen ponehala in počasi se prebivavci iz omotce bude, kterih ni smert pobrala. Nobenimu Evropejcu bi ne svetoval, se sem podati in po zlatu iskati, ker neizrečene težave se morajo prestati, predenj človek do zlata pride. Ako enimu srečno steče, jih je pa nasproti sto, ki so goljufani. Na tisuče jih je, ki so brez upanje in tolažbe, kaj de bo, ko deževna doba nastopi, ker nimajo nič in si nič ne zaslužijo. Samo bogatim stoji dobro, kterimn pa vender tudi množiga manjka.

Ljubljanski novičar.

Iskreli domorodec, gospod Potočnik, c. k. vradnik cestništva in Litijski župan je od gosp. Goldensteina kupil malani obraz slavniga dr. Preserna, kteriga bo na Dunaj imenitnemu Kriehuberju poslal, de bo potem več kamnotisov napravil.

* Novo izvoljeni nadzornik krajskih narodnih šol, gosp. dr. Močnik je pretekli teden iz Dunaja, kjer je bil pri posvetovanju zastran prenarodbe ljudskih šol, v Ljubljano prišel.

* Obraz dr. Knobleherja je po Ljubljanskih bukvarnicah razstavljen in prav lepo izdelan z podpisam: „Svojim rojakam v spomin.“

LEPOZNANSKI LIST.

Rodoljubi.

Igra v treh djanjih iz českiga.

(Dalje.)

Tretji nastop.

Marijana (sama.)

Tega nobeden ne verjame, kakšen križ imam s tem možem. Celi božji dan le okrog postopa in kogar sreča, ga po novicah praša, od samih vojsk in vojakov govori, da so ti zmagali, ti pa tepeni bili — in od vsega tega za piškav oreh razumē. Ah! ta nesrečna voj-ska; če se spomnem svojega Jožefa, koj bi jokala. Kdo ve, če je še živ, znabiti je že v grobu. On se je tudi moral k dobrovolcom zapisati in v vojsko iti!

Četerti nastop.

Berluzga — Marijana.

Berl. (ima v eni roki novice in v drugi polič vina; je vesel pa ne pijan.) Ko nastopi radostno poje.)

„Varuj našiga Cesarja,
Bodi, Bog, njegova bran itd.“

Mar. Hvala Bogu, ti spet piješ! To je res, k tebi ni potreba gostov, ker sam svoje vino lahko popiješ.

Berl. Zena, za božjo voljo te prosim,пусти me. Jez pijem, ker moram.

Mar. Da bi raj k delavcam pogledal, kaj na polju delajo.

Berl. To sama lahko storiš, ti imaš gadov jeziček, tebe se vse boji.

(med tem se vsede in bere novice.)

Mar. Kakšen gospodar si vonder ti! Tako moj fantek, tako, le vpočij se in novice beri.

Berl. (je ne posluša in bere); „In tako so vsak napad sovražnika z junaškim pogumom odbili.“ (vstane.) Vidiš, bi mar ne pil, bi mar ne bil vesel? naši so se spet tako terdno deržali, da serce vsacemu pravemu rodoljubu, ki novice bere, mora v persih poskakovati.

Mar. Le povej mi, kaj imaš ti od vsega tega?

Berl. Le počakaj, Marjanka, da brat Juri nazaj pride, in nam vse na tanjko pove, potem pa bom celi teden pil na zdravje našega dobrega cesarja in naših hrabrih vojakov.

Mar. Preglej raji gospodarstvo, boljje storiš. Brat Juri je ravno tak nore kakor si ti. — Kaj je tebi mar, kar se tam godi. Zato, da mi morebiti tam se mojega Jožefa ubijejo in da moramo od vsake reči davek plačati, zato bi se še veselila, kaj ne?

Berl. (jezen.) Zena! — Marjana! še eno tako besedo iz tvojih ust, in jez — (udari z ного.)

Mar. Le prevdari žalost toliko mater, ki po svojih sinih zdihujejo, premisli, da je nesrečna vojska samo v vojaški meji 50,000 vdov in sirot storila, terda duša, se ti ne smili njih jok in revšina; prevdari moje bolečine za našega Jožefa, ki sim ga pod sercom nosila in tako skerbno zredila; tudi njega mi je vojska vzela! (joka.)

Berl. On bi ne bil vreden, da je moj sin in junaške slovenske kervi, ko bi bil lenuhu enako doma ostal, da bi ga bila ti pestvala. Jez sim priprost kmet, veliko učenosti ravno ne morem zgubiti, pa to dobro vem, kaj je vsak pošten človek svoji domovini in svojemu cesarju dolžen.

Peti nastop.

Miklavž — Poprejšnja.

Mik. Nu, nu, svak, ti spet razsajaš, kaj ti je?

Berl. Bog te sprimi, svak! (mu roko poda) moja žena je spet nekaj zmislila, kar mi prav v glavo ne gre; ona pa tako ne misli, kakor govori.

Mar. (jokajoč.) Meni bo serce od žalosti počlo.

Mikl. Zakaj?

Mar. Moj Jožef —

Mikl. Tvoj Jožef? — Nu kaj je početi; saj veš, da imam tudi jez sina tam in da ga že eno leto nisim vidil. Kaj pomaga jok in stok, kar mora biti, mora biti; ko je domo-

vina v nevarnosti, mora vsak po svoji moči pomagati.

Berl. Tu imaš, zdaj, nehaj se čmeriti in ne jezi me.

Mar. Vi ste možje in imate serce kakor kamen, vi ne veste, kaj mati z otroci pre-stane, predenj jih zredi, zato pa tudi ne veste, kako jo serce boli, če jih na tako brezbožno vižo zgubi.

Berl. (jezno.) Ti si nora! (jo prime za roko.) Pojdi, pojdi v kamro, tam jokaj, ko se zjokaš, pa pridi nazaj. (jo stran pelje.)

(Dalje sledi.)

Slovstvo in umetnost.

Zvezdice

od

Radoslava Razlaga.

Ni še davno, kar nam je prišla imenovana knjižica v roke. Ker je pisatelj že popred marsikaj lepega spisal, nismo mogli nad iz-verstnostjo tega delca dvomiti. Z veseljem smo ga prebirali in z zadovoljnostjo iz rok položili. Celo delce obseže 16 zvezdic, v kterih živa ljubezen do domovine plamti. Govor je lep, beseda krasna, goreča in navdušena. Jezik je bolj ilirski, gladek in oblasten. Povsod se vidi, daje pisatelj globoko v zgo-dovino slavenskih narodov pogledal in obilno pesniških cvetic posebno na polju slovstva sla-venskega si natergal. Kako lepe predmete si je izvolil k svojim zvezdicam, naj pokaže sledeči:

Kde Adria se peni,
Kde jek Baltu stona,
Kde Ural osneženy
Kde put Neva kona:
Znaš li ty tento kraj,
Svetosahly ten kraj?
Kraj tento jest Slavia
Ta predveka Slavia.

Ljudevit Štur.

Ali:

Kolarov glas zaori: od Černoga
„Da belog, sinja Jadra od mora do
Hvalinskog — svuda jeka ječi . . .
Slava od radosti suze roni.“

Vila ostrožinska.

Ali:

Svem u svetu svitje zora,
Kod Balkana neima dana!
Usred gorcieh suzah mora
Gori, gori ljuta rana,
Kuju robstvo zadade.

Ognj. Utiešenović.

Da se vsak sam prepriča o izverstnosti tega dela, podamo koj prvo zvezdico:

Zvezdica I.

Slavorum montes, Slavorum numina flete;
Flete meos natos, magnosque dolores,
Sic volo, sic cupio Slavorum saucia mater.
Jacobus Jacobaeus.

Užeži Vilo! serdce moje ognjem živim ču-tjenja domorodnoga, da se sagriju grudi bratje moje vse na široko, kuda majka Slava svoje sinke broji. Uvedi me u tužna stoletja minu-losti nesrečne, sramotne, da nam oko od ža-losti solze roni, kako bi nam mili žari solca blagoga zasterti; kakor povsuda po prostra-noj zemlji slavske detce nezgoda ljuto besni; kako nečlovečna majka svoje vlastite sinke mori.

Kratko trajaje zlata doba slavjanskoga ple-mena; nježne senjarie srečnih prededovah naših razkropiše strahovite burje, koje kako molnja iz vedra neba udaraše u domovanja Mira, bogočastja i gostoljubja. — Gde visoke Tatre dižu svoju glavu nebu pod oblake; tam bi kolevka našega ogromnoga naroda. Kano listje gore umnoži se dobra detca dobre matke i poplavi vse poljane od morja sinjega, gde Rimljane uči ladje tesati, vse do zlatorujnoga Urala, gde po večnom ledu severnaja bratja gazi. Černo morje mu ne ograniči iztoka, već se širi vse do zibike prestare. Jantar spravlja na penećem Baltu, bogu se moli u Retri i Ar-koni, gde se Svantevitu klanja na zahvalato-like sreće. Berzo mine zlata doba ve-sele mladosti. Dušmani ljuti prodroše u tvoje zlatoklasno polje od uzhodne i zapadne

strani vse nemilo gazeć, neti sedi vlasi, neti mlado lice ne ukroti smelosti divje. Padahu slavjanska plemena kano trava zelena, cve-teća pod kosom smertonosnom, neusmiljnom. Tatarske čete poplaviše vlastninu tvoju, a ti jedva stenja pod udarci, koje ti bič božji deli darežljivo. Zvezdogorski Jaroslav i pusto polje na Grobniku vide prvi tvoju zvezdu pred-hodnicu rana jutra u onoj dobi, koja protira begajuće čete u ravnine azijske. Svataja Rus počne sabirati u svoje krilo, u svoje na-ručaje razdrobljenu detcu, ona odvažno ko-raći na susret budućnosti slavnoj.

Hrabra Poljska vidi kod Maciejovicah svoju skrajuju slavu, s Kosćinškom bi slava njena pokopana, dok poljska bratja neće tra-ziti slave nove u bratskoj slogi, do koje da se tim laglje uzvisi, jest razcepljena u tri sveta strane, neka se sama osvedoči, kako tlači — nesloga.

Česka zvezda zaide za belu goru; tamo se pokopa stara doba, da joj na gomili ustane nova slava, nova dika u smislu slavjanstva.

A tužna detca od Balkana, Velebita!? Na Kosovom polju projde tvoje solnce, merkla noć zastere celu zemlju tvoju, cvile samo ljute zmije, graku samo ptice ponočnice i gavrani černi. Ti si robkinjica okrutnika ostudnoga, ti si hlebca prosiš od nemila do nedraga. Tužna zemljo, tužne detce, tužni dom! Nemoj zaboraviti svoje nekdanje veličine, spomni se čestokrat svojih Kraljevićah, Obilicah a tvoji jošće vsejednako hrabri sinovi budu otresti iz svojih plećah jarem nevredni; i tebi će sva-nuti blago solnce svobode slavjanske — doći će Vidov den i za te.

Od zapadne strani užasni do nas dopiru glasi, jer nam vragovi naši pogaziše mlado i staro. Vse odtudji nam se u zemljici slav-skoj, gore, reke i livade. Ona hrani strane ljudi blagodarni svojimi, dočim sinovi njeni pravi spavaju u krilu goleme jedne gomile stu-dene.

Slavski rode! nova doba novu traži snagu. Budi vsegda na oprezu, no krepka ruka, bi-stra pamet i blaga volja će nadvladati vesko-liki svet. Znanstva blago obće dobro budi po premiloy našoj domovini, koja jest široka od severa tja do juga, a od iztoka do zapada dolga. Kada Donava, Volga, Vi-sla i Veltava svoje sinke vode do mudricah slavjanskih, koje sada su prognane u livade zelene i pustinje neplodne; onda je i pred tvoja vrata posijal topli žar majčinoga oka. Čuvaj svoje dobro i rukom železnom, ostri meće svoje, da ti zloba ne uzkrati one dobe blagomile, da ti opet oholost na vratu ne ja-še. — Kada učverstiš obću svobodu po pro-stranoj zemlji onda stoperv možeš mirno polje obdelavati, da si gladno nasitiš čedo, da si žednu napojiš detcu živom vodom, koja romoneća peva svobodu, jednakost in bratim-stvo narodah; onda možeš veselim serdцем reći:

„Vtrini solze, mati naša mila,
Vtrini solze, dosta si jih lila.“

Knjižica ima 108 strani in velja 20 kr. Priporočimo je vsacemu domorodcu.

C.

* Milorad Medaković je dal v natis zako-nik Černogorcov, To bo prava, gotovo zlo imenitna knjiga te verste.

* V Pragi je drugi del zgodovine Giron-distov Vojaček v česko prestavil.

Telegrafsko kurzno naznanilo deržavnih pisem 29. Prosenca 1851.

Deržavne dolžne pisma po 5 od 100 (v srebru) 95
» » » » 4 1/2 » » 83 3/4

Obligacioni avstrijskih pod (po 4 od 100) — gld
in nad Anizo, českih, morav-skih, silezkih, štajarskih, ko- » 2 1/2 » » 50 »
reških, krajnskih, goriških in » 2 1/2 » » — »
dunajske višje kamorne urad- » 1 3/4 » » — »
nije.

Dnarna cena 29. Prosenca 1851.

V daarju

Cesarskih cekinov agio (od 100 gold.) 33 1/2 gld.
Srebra » » » » 30 1/2 »